

Konzumní kultura sociálních tříd z hlediska zvyklostí při obstarávání a spotřebě potravin

Monika Novotná

Abstrakt

Tato práce se zabývá historicko-sociologickým pohledem na problematiku obstarávání a spotřeby potravin v období od konce II. světové války po současnost. Spotřeba a obstarání potravin je chápáno jako symbolické vyjádření sociálního postavení ve společnosti. Práce je členěna do dvou částí. Teoreticko-historická část sleduje, jak souvisí spotřeba potravin s proměnami sociální stratifikace. Výzkumná část práce navazuje na téma spotřeby potravin zkoumáním nákupních zvyklostí v návaznosti na sociální třídu.

Hlavní otázkou teoreticko-historické části je, zda a jak souvisí spotřeba potravin se sociální diferenciací. Trend sblížení rozdílů ve spotřebě a míra stratifikace spotřeby sociálních tříd jsou zde sledovány v časových řadách v rámci dvou epoch – období komunismu a období po roce 1989. Pro obě období je provedena sekundární analýza historických dat o spotřebě konkrétních druhů potravin, která má za cíl odhalit rozdíly či podobné trendy mezi sociálními třídami. Zatímco v období komunismu směřují jednotlivé společenské vrstvy ke sblížení spotřeby, s výjimkou družstevních rolníků, jejichž spotřeba je ovlivněna samozásobitelstvím, po roce 1990 se v třídně stratifikované společnosti objevuje trend sblížení spotřeby vyšší a střední třídy, zatímco dělnická třída se vyčleňuje vyšší spotřebou levných potravin.

Ve výzkumné části jsou analyzována data z výzkumu nákupního chování spotřebitelů v roce 2009. Analýza nákupního chování sociálních tříd je provedena z hlediska nákupních strategií, pohodlí při nakupování a ceny a kvality potravin. Pomocí těchto hledisek je hodnocena hlavní hypotéza o odlišnosti vyšších sociálních tříd v nákupním chování a preferencích od nižších sociálních tříd, jejímž cílem je odhalit rozdíly nebo podobné nákupní zvyklosti a preference mezi sociálními třídami a jejich symbolické vymezení ve vztahu k jejich sociálnímu statusu. Tato hypotéza byla potvrzena, nákupní chování vyšších tříd se odlišuje vyšší preferencí kvality potravin, pohodlí při nakupování potravin, při nižší citlivosti na cenu zejména od dělnické třídy, která je ve své spotřebě potravin orientovaná na nízkou cenu potravin při nižších nárocích na jejich kvalitu či pohodlí při nakupování. Mezilehlá třída se vyznačuje snahou o přiblížení se nákupním zvyklostem vyšší třídy.